

Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із зникненням осіб безвісти за особливих обставин під час дії воєнного стану

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Внести до Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9–13, ст. 88) такі зміни:

1. Пункт 9 частини першої статті 3 викласти в такій редакції:

«9) керівник органу прокуратури — Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, керівник окружної прокуратури та їх перші заступники і заступники, які діють у межах своїх повноважень».

2. У статті 36:

1) пункт 2 частини другої викласти в такій редакції:

«2) мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування.

Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки) для здійснення своїх повноважень має право надавати письмову вказівку керівнику органу досудового розслідування, яка є обов'язкова для виконання, щодо надання йому матеріалів досудового розслідування із встановленням строку та способу її виконання.

Після отримання доступу до матеріалів досудового розслідування Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки) має право доручити іншому прокурору здійснити перевірку додержання законів під час проведення досудового розслідування»;

2) абзац третій частини четвертої виключити;

3) абзаци другий і третій частини п'ятої викласти в такій редакції:

«Право доручати у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану, іншому органу досудового розслідування здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України, а також доручати Бюро економічної безпеки України розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності інших органів досудового розслідування, має Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки).

Право доручати у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану, іншому органу досудового розслідування здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, а також доручати Національному антикорупційному бюро України розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності інших органів досудового розслідування, має Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки)».

3. У статті 37:

1) частину першу доповнити новим абзацом такого змісту:

«Перший заступник Генерального прокурора, заступник Генерального прокурора — керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, заступники Генерального прокурора можуть визначатися прокурорами, які здійснюватимуть повноваження прокурора у конкретному провадженні, виключно рішенням Генерального прокурора (особи, яка виконує його обов'язки)»;

2) доповнити частиною четвертою такого змісту:

«4. У випадках, передбачених частинами другою і третьою цієї статті, повноваження прокурора, покладені на першого заступника Генерального прокурора, заступника Генерального прокурора — керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, заступників Генерального прокурора, можуть бути покладені на іншого прокурора органів прокуратури виключно рішенням Генерального прокурора (особи, яка виконує його обов'язки)».

4. Частину третю статті 39 викласти в такій редакції:

«3. Керівник органу досудового розслідування зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які даються у письмовій формі. Невиконання керівником органу досудового розслідування законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягне за собою передбачену законом відповідальність, а також є підставою для прийняття рішення, визначеного частиною п'ятою статті 36 цього Кодексу».

5. Частину четверту статті 40 викласти в такій редакції:

«4. Слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі. Невиконання слідчим законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягне за собою передбачену законом відповідальність та є підставою для відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування керівником органу досудового розслідування».

6. Частину третю статті 40¹ викласти в такій редакції:

«3. Дізнавач зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі. Невиконання дізнавачем законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягне за собою передбачену законом відповідальність та є підставою для відсторонення дізнавача від проведення дізнання».

7. Частину першу статті 41 викласти в такій редакції:

«1. Оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів Державної прикордонної служби України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, дізнавача, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України — за письмовим дорученням детектива, прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або прокурора, який здійснює повноваження прокурора у відповідному кримінальному провадженні».

8. У статті 216:

1) пункт 3 частини п'ятої викласти в такій редакції:

«3) кримінальне правопорушення, передбачене статтею 369, частиною першою статті 369² Кримінального кодексу України, вчинено щодо службової особи, визначеної у частині четвертій статті 18 Кримінального кодексу України або у пункті 1 цієї частини.

Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки) своєю постановою може віднести криміналь-

предбачення у кримінальних правопорушеннях, передбачених абзацом першим цієї частини, до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України, якщо відповідним кримінальним правопорушенням було заподіяно або могло бути заподіяно тяжкі наслідки охоронюваним законом свободам та інтересам фізичної або юридичної особи, а також державним чи суспільним інтересам. Під тяжкими наслідками слід розуміти заподіяння шкоди життєво важливим інтересам суспільства та держави, зокрема державному суверенітету, територіальній цілісності України, реалізації конституційних прав, свобод і обов'язків трьох і більше осіб.

Детективи Національного антикорупційного бюро України з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, які віднесені цією статтею до його підслідності, за рішенням Директора Національного антикорупційного бюро України та за погодженням із Генеральним прокурором (особою, яка виконує його обов'язки) можуть також розслідувати кримінальні правопорушення, які віднесені до підслідності слідчих інших органів.

У разі встановлення підрозділом внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України кримінальних правопорушень, передбачених статтями 354, 364—370 Кримінального кодексу України, які були вчинені службовою особою Національного антикорупційного бюро України (крім Директора Національного антикорупційного бюро України, його першого заступника та заступника), такі кримінальні правопорушення розслідуються детективами зазначеного підрозділу»;

2) доповнити частиною дванадцятою такого змісту: «12. Спори про підслідність вирішує керівник органу прокуратури вищого рівня. Спір про підслідність у кримінальному провадженні, яке може належати до підслідності Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, вирішує Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки)».

9. Частину п'яту статті 218 виключити.

10. Перше речення частини третьої статті 233 викласти в такій редакції: «3. Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, запобіганням безпосередній загрозі їхньому здоров'ю, статевій свободі чи особистій безпеці або з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 112, 115—119, 121, 122, 124, 127, 129, 135, 136, 146, 147, 149, 152—156¹, 258, 258¹, 259 Кримінального кодексу України, або у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження доказів, що стосуються таких злочинів».

11. Частину п'яту статті 284 викласти в такій редакції: «5. Рішення прокурора про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного не є перешкодою для продовження досудового розслідування щодо відповідного кримінального правопорушення.

У передбачених цією статтею випадках прийняття прокурором рішення про закриття кримінального провадження учасники кримінального провадження мають право заявити відповідне клопотання безпосередньо Генеральному прокурору (особі, яка виконує його обов'язки), якщо досудове розслідування у кримінальному провадженні здійснюється щодо кримінальних правопорушень, вчинених:

Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, народним депутатом України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Директором Національного антикорупційного бюро України, його першим заступником і заступником, Директором Бюро економічної безпеки України, його першим заступником і заступником, Директором Державного бюро розслідувань, його першим заступником і заступником, першим заступником та заступником Генерального прокурора, заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, Головою Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступником, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, керівником постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступниками, радником або помічником Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України;

особою, посада якої належить до категорії «А»; депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом обласної ради, міської ради міст Києва та Севастополя, посадовою особою місцевого самоврядування, посаду якої віднесено до першої та другої категорій посад;

суддею, суддею Конституційного Суду України, призначеною (під час виконання ним обов'язків у суді), Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої ради правосуддя, Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

прокурорами органів прокуратури, зазначеними у пунктах 2—19 частини першої статті 15 Закону України «Про прокуратуру»;

особою вищого начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, вищого складу Національної поліції, посадовою особою митної служби, якій присвоєно

спеціальне звання державного радника митної служби III рангу і вище, посадовою особою органів державної податкової служби, якій присвоєно спеціальне звання державного радника податкової служби III рангу і вище; військовослужбовцем вищого офіцерського складу Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

керівником суб'єкта великого підприємництва, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків.

За результатами розгляду клопотання Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки) виносить постанову про закриття кримінального провадження щодо особи або відмовляє у задоволенні клопотання».

12. Пункт 3 частини третьої статті 294 викласти в такій редакції:

«3) до дванадцяти місяців — слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором (особою, яка виконує його обов'язки)».

13. Пункти 4—6 частини другої статті 470 викласти в такій редакції:

«4) у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків або нетяжкого злочину, досудове розслідування якого здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро України або яке було направлено до суду прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, — за погодженням з Генеральним прокурором (особою, яка виконує його обов'язки), заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки) або його першим заступником чи заступником, керівником підрозділу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

5) у кримінальному провадженні щодо тяжкого злочину, досудове розслідування якого здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро України або яке було направлено до суду прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, — за погодженням з Генеральним прокурором (особою, яка виконує його обов'язки), заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки) або його першим заступником чи заступником;

6) у кримінальному провадженні щодо особливо тяжкого злочину, досудове розслідування якого здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро України або яке було направлено до суду прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, — за погодженням з Генеральним прокурором (особою, яка виконує його обов'язки), заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки)».

14. У частині першій статті 480:

1) пункт 9 викласти в такій редакції:

«9) Директора Національного антикорупційного бюро України, його першого заступника та заступників, працівників Національного антикорупційного бюро України»;

2) доповнити пунктами 11—15 такого змісту:

«11) керівника постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступника;

12) Прем'єр-міністра України, члена Кабінету Міністрів України, першого заступника та заступника міністра;

13) державного службовця, посада якого належить до категорії «А»;

14) Директора Державного бюро розслідувань, його першого заступника та заступника;

15) Директора Бюро економічної безпеки України, його першого заступника та заступника».

15. Пункт 2 частини першої статті 481 викласти в такій редакції:

«2) народному депутату України, кандидату у Президенти України, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Голові або іншому члену Рахункової палати, прокурору Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Директору Національного антикорупційного бюро України, його першому заступнику та заступнику, заступникам Генерального прокурора, Голові Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступнику, керівнику постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступнику, Прем'єр-міністру України, члену Кабінету Міністрів України, першому заступнику та заступнику міністра, Директору Державного бюро розслідувань, його першому заступнику та заступнику, Директору Бюро економічної безпеки України, його першому заступнику та заступнику, державному службовцю, посада якого належить до категорії «А», — Генеральним прокурором (особою, яка виконує обов'язки Генерального прокурора)».

16. Частину першу статті 615 доповнити абзацом п'ятнадцятим такого змісту:

«Під час дії воєнного стану за клопотанням потерпілого, який є близьким родичем чи членом сім'ї особи, яка зникла безвісти за особливих обставин, прокурор своєю вмотивованою постановою може визначити місце проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 115, 146¹, 438 і 442¹ Кримінального кодексу України, пов'язаних із зникненням особи безвісти за особливих обставин у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, за місцем проживання (перебування) потерпілого, який є близьким родичем чи членом сім'ї особи, зниклої безвісти за таких обставин».

17. Пункт 20¹ розділу XI «Перехідні положення» доповнити новим абзацом такого змісту:

«Положення абзацу п'ятнадцятого частини першої статті 615 цього Кодексу застосовуються також протягом трьох років з дня припинення чи скасування воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України

«Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX».

Пі. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести до Закону України «Про прокуратуру» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2—3, ст. 12 із наступними змінами) такі зміни:

1) у статті 8¹:

абзац другий частини шостої викласти в такій редакції:

«Прокурорами вищого рівня для керівників управлінь, відділів та їх заступників, прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), заступник Генерального прокурора — керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його перший заступник та заступник, для заступника та першого заступника керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), заступник Генерального прокурора — керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, для заступника Генерального прокурора — керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури — Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки). Перший заступник та заступники Генерального прокурора не мають права давати вказівки прокурорам Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та здійснювати інші дії, які прямо стосуються реалізації прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури їхніх повноважень. Письмові накази адміністративного характеру щодо організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури видаються за обов'язковим погодженням заступника Генерального прокурора — керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особи, яка виконує його обов'язки)»;

абзац п'ятнадцятий частини дев'ятої виключити;

2) частину другу статті 41 доповнити пунктом 3 такого змісту:

«3) ліквідації органу прокуратури, реорганізації, зміни структури або штатної чисельності прокурорів органу прокуратури щодо цієї посади»;

3) у статті 51:

у частині першій:

пункт 9 виключити;

доповнити пунктом 9¹ такого змісту:

«9¹) незгоди на призначення на вакантну або тимчасово вакантну посаду чи на переведення на такі посади до іншого органу прокуратури у випадках ліквідації, реорганізації, зміни структури або штатної чисельності прокурорів органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду»;

в абзаці п'ятнадцятому цифри «1—9» замінити цифрами «1—9»;

у частині п'ятій цифру «9» замінити цифрами «9¹»;

4) статтю 60 викласти в такій редакції:

«Стаття 60. Звільнення прокурора з посади у разі незгоди на призначення на вакантну або тимчасово вакантну посаду чи на переведення на такі посади до іншого органу прокуратури у випадках ліквідації, реорганізації, зміни структури або штатної чисельності прокурорів органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду

1. Прокурор звільняється з посади особою, уповноваженою цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, за поданням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у випадках ліквідації, реорганізації, зміни структури або штатної чисельності прокурорів органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду, якщо:

1) прокурор не надав згоду на призначення на вакантну або тимчасово вакантну посаду чи переведення на такі посади до іншого органу прокуратури протягом тридцяти днів з дати повідомлення його про наявність вакантних посад;

2) прокурор неуспішно пройшов конкурс на переведення до органу прокуратури вищого рівня у разі подання ним відповідної заяви протягом тридцяти днів.

2. При розгляді питання про звільнення прокурора з підстав, зазначених у частині першій цієї статті, відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, забезпечує дотримання гарантій особи щодо участі у засіданні та залучення представника, надання пояснень, висловлення заперечень, клопотань та відповідей, отримання копії відповідного рішення. Повторна неявка прокурора на засідання, незалежно від причини, не перешкоджає розгляду питання за його відсутності»;

5) розділ XIII «Перехідні положення» доповнити пунктом 5¹ такого змісту:

«5¹. У період дії воєнного стану:

1) прокурором Офісу Генерального прокурора, обласної прокуратури може бути призначено прокурора прокуратури нижчого рівня в порядку переведення без проведення конкурсу, передбаченого статтею 38 цього Закону, а також особу, яка не обіймала посаду прокурора на день набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із зникненням осіб безвісти за особливих обставин під час дії воєнного стану».

Така особа має відповідати вимогам до кандидата на посаду прокурора прокуратури відповідного рівня, передбаченим статтею 27 цього Закону;

2) призначення на посаду прокурора Офісу Генерального прокурора, обласної прокуратури здійснюється на підставі поданої заяви;

3) особи, які не обіймають посаду прокурора, подають документи, передбачені статтею 30 цього Закону;

4) призначення на посаду прокурора осіб, які не обіймають посаду прокурора, здійснюється після проведення спеціальної перевірки у порядку, встановленому Законом України «Про запобігання корупції».

Президент України В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ.

м. Київ,
22 липня 2025 року.
№ 4555-IX.